

A "BARKÁCSOLÓ" EMBER ...

Írta: IVÁNYI ZOLTÁN

1968 May 18

Olyan festőművészhez, mint Bodnár Bertalan, aki a világban ismert nevén túl is történelmileg hozzájárult newyorki magyar negyedünk életéhez, illik időnként benyitni. Körülnézni nála és érdeklődni a legújabb "termések" iránt. Mert bizony — akárcsak a Montmartre-on, a tavasz vagy az ősz, az ecsettel szántók "termés-tárlatának" ideje.



Iványi Zoltán

Mielőtt még folytatnám, hogy mennyire tévedek, amikor 'ecset-szót' használok, azon gondolkodom, míg a lift felsuhan a 19. emeletre, majd a lakásba érünk és abból a kifutó kert-teraszra,

ahol alattunk dübörög a keleti oldal, amerikai s benne magyar élet, hogy lám-lám ez a Berti, akit én olyan régóta ismerek, a művészek között, az ritka kivétel, aki soha nem nyugszik. Mindig keres-kutat új irányokat, új lehetőségeket, s eme "perpetuum mobile"-féle egyéniségében a szorosan vett szakmáján túl is mindent megragad. És mindenhez ért...

Ime most is... E pillanatban, mit gondolhatna róla történetesen egy szabolcsi szőlőfalujából ide-tévedt rokon? Amikor éppen színes üvegdarabokkal, kalapáccsal, vágószerekkel bibelődik... De magam is?... Csak azt, amit Móra Ferenc úgy szokott emlegetni: "célszerű barkácsoló ember, aki a háznál is mindent megjavít".

Mondom, az üdvözlés után is így veszem az első szót: Berti, mit csinálsz, csak nem szék-lábat faragsz, mint Michelangelo?... Ne ijeszt-gess, még azt találom hinni, hogy eljött a falansz-ter ideje?!

És amint beljebb kerülünk es megemlítem, hogy újabb képeit akarom látni, — majd a ki-tűnő "művészeleség" Nelly asszony kitölti a teát, kiderül, hogy a látogató impressziójának első fele igaz. A "barkácsoló embert" a Phárosz lángja hajtja a mában, t ma nyelvén szólni, képet adni az embereknek. De a házkörüli mindent-megjavi-tással baj van.

— Képzeld, most legutóbb az ebédlőmet szedte szét — említi nevetve Nellyke a felesége. Hang-jában azonban nem korholás, inkább megértés van. És a perzsaszőnyegek futólagos sajnálkozá-sán túl, már mutat is egy vetítövászorra, — ol-dalt egy hatalmas ládában felszerelt gépezetre, és a falbafurt négyszögletű lyukra, amin keresz-tül a sugár érkezik a szomszéd szobából.

Kissé idegesen mozgok. Már-már kiáltanék: hiszen nem moziba jöttem, amikor Nellyke tovább beszél. Mert serénységében is kitűnő interju-alany. Éppen Berti helyett, akiből alig lehet két szót kihuzni. Akár csak a szántó-vető paraszti em-ber "felséges" hallgatásából. Hogy beszéljen he-lyette a pacsirta!

Aztán mégis csak megmozdul. Ő az alkotó, akit bizony Párisban, Mexicóban, Miami-ban, Kubában és Amerikában rendezett kiállításain se lehetett soha szóra bírni... S most is csak úgy, mintha nem volna fontos ez a része a dolgoknak, körül-mutat legújabb képein. A csupa, egyenes vagy körbefutó vonalakon, amint előmlik rajtuk a do-mináló sarga-kék piros, zöld és egyéb szín. S ame-lyekből igen sok kelt el a tavaly rendezett kiállí-tásán, a fairfieldi egyetem aulájában...

A mutató mozdulat után azonban belevág. És egyszerre felfedi titkát. Egyszerre megfelel, a lá-toogató kíváncsi kérdésére, s mindarra, amit a je-lenben ő, az absztrakt művészet, az avantgarde-szemlélet hive, mint festő érez.

Szavai bombaként hatnak:

— Elmult az idő, amikor az embereknek elég volt az, hogy egy festmény csak ott lóg a fá-

lon... Ime, látod az új természetet, de ezek is csak állnak... Engedd meg, hogy besötétítsek és rákapcsoljak. Majd megérted, miért kellett "moziba" jönnöd.

Egyszerre zugás támad, megjelenik a képernyőn a már mozgásba és színváltozatba elevenedett vonalak sokasága, hang kíséretében.

Még pedig két változatban.

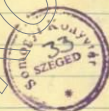
Az első "film" olyan fetményhatást varázsol, amely a rohanó élet automatikus mozgásai közben érheti belül az embert. Aki fut, talán ideges, és magát keresi.

A másik pedig, a pihenésre szánt pillanatokban, otthon, a csendes percet. Amikor — szinte az örök bárányfelhő-kalandozás égnézéséhez hasonlóan mindenki kivetheti magának azt, amit éppen képezelete pillanatnyi hangulata, bubánata-öröme közben gondol-érez.

Aztán kikapcsol és tovább folytatja:

Ez a jövő festészete!... Elődeink azt hitték, az a hivatásuk, hogy a láthatót lefessék — valami-kor régen. Azóta ez megdőlt. Ma pedig ott tartunk, hogy a festészetben is, pszichológiai alapon — magyarul legjobban kifejezhetően "szin-hang és mozgás poézis" együttes hatásáról beszélhetünk. Ez kell a mának, s a jövő emberének. Beépítve a lakások falába, a technika segítségével adott gépezet, valóságos önmaga által elővarázsolt képtárat terít szemlélője elé. Minek előteremtésében az egyén is részt vesz.

— Te jöttél rá?... vagy egyáltalán hogyan csinálod? — kérdezem lelkesen.



— Nem, nem! — feleli szerényen. Negyed százada foglalkoztatja ez a szakértőket... Legfeljebb abban vagyok uttörő, hogy a magyarok közt elsőnek csinálom. Magnetofonra veszem, zörejjel, köpogtatással, melódiákkal a hangot. Aztán bekarcolom a filmre az "ecsetvonásokat" és hozzá összeállított színesüveg-korongot, üvegdarabokból.

De hát nem zavaró ez a sokrétű munka, így egységbe hozni vizuális mondanivalóidat?

— Egyáltalán nem — feleli most már csillogó szemmel. — Különben is jegyezd meg tévhit a: "mit akar mondani a festmény" elmélete. Nekünk képzőművészeknek első parancs, hogy önmagunkat tudjuk kifejezni. A néző pedig kiveszi belőle a magáét. Ha pedig történetesen "cinkostársakra" akadunk, az alkotó és a néző kettősségében összekuncogunk, — az pájtás, a legnagyobb gyönyör, amit az élet adhat egy festő számára!

Hosszan, sokáig hallgatunk szavai nyomán.

Mert bizony örök igazság: festőnek, költőnek váteszként előre kell hogy nézzen. Olyanra, amire pillanatnyilag még nem vagyunk készen, ma élők.

És amikor az ablakok függőnyei széttáruznak és Nelly asszony kedves mosolygása közben újra kilépünk a függőkertbe, Bodnár Bertalan, a művészetében mindig új és mindig fiatal "barkácsoló ember" lemutat a házak közt meghúzódó Szent István templom zöld-patinás kicsi kupolájára:

— Látod, innen hangzik fel minden vasárnap hozzám az "Isten áldd meg a magyart" orgona-és énekfoslánya.